Upadek krÓla Kazimierza Wielkiego (Pawe□□ Grabalski)

12.04.2012.

Przedb□rz jest jednym z wielu miasteczek na mapie Polski, kt□rego historia wiÄ□□że siÄ□ z osobÄ□ kr□la Kazimierza III Wielkiego. Go□□ci□□o tu wielu monarch□w. Lokalna tradycja m□wi, □że Kazimierz Wielki by□□ w Przedborzu wielokrotnie, lecz jak do tej pory uda□□o siÄ□ potwierdziÄ□ tylko trzy jego wizyty: 7 wrze□□nia roku 1364, 8 wrze□□nia 1369 roku (choÄ□ co do tej daty w□□r□d historyk□w sÄ□ sprzeczno□□ci*) i w 1370 roku, tak□że we wrze□□niu. Dla por□wnania mo□na dodaÄ□, □że W□□adys□□aw Jagie□□ □□o by□□ tu przynajmniej 13 razy i by□□ w Przedborzu chyba najczÄ□stszym go□□ciem spo□□r□d monarch□w, to jednak w □□wiadomo□□ci mieszka□□c□w osoba Kazimierza Wielkiego najbardziej siÄ□ utrwali□□a.

---

* Informacja ta oparta jest na li□□cie z 8 wrze□□nia, niezawierajÄ□cym daty rocznej, kt□ry badacze r□□nie datujÄ□: 1368, 1369, a najbardziej prawdopodobnym jest tu rok 1370, zob. A. GÄ□siorowski, Itinerarium kr□la Kazimierza Wielkiego. Materia□□y 1333-1370, „Roczniki Historyczne”, t. 64, 1998, s. 200, przypis 215.

CzÄ□sto Przedb□rz jest wymieniany jako „miasto kazimierzowskie”, od 2010 roku jest cz□□onkiem Stowarzyszenia Kr□la Kazimierza Wielkiego. Kazimierz Wielki jest tak□że jedynym kr□lem, kt□ry zosta□□ w Przedborzu upamiÄ□tniony: jego imiÄ□ nosi jedna z ulic oraz szko□□a podstawowa tzw. „tysiÄ□clatka”. W latach 90-tych ub. wieku Miejsko-Gminny O□□rodek Kultury organizowa□□ og□lnopolski rajd Szlakiem Kazimierza Wielkiego, kt□rego trasa bieg□□a od Przedborza do □□ele□□nicy, a od kilku lat, jesieniÄ□, pieszy rajd Szlakiem Kr□lewskich □□ow□w Kazimierza Wielkiego organizuje Przedborski Park Krajobrazowy.
Kazimierz Wielki wybudowa□□ w Przedborzu murowany zamek (bÄ□d□□dw□r), jak pisze jego osobisty kronikarz Jan z Czarnkowa, „przepiÄ□knie i zbytkownie urzÄ□dzony”, mia□□ te□ odbudowaÄ□ zniszczony po po□arze w 1341 roku ko□□ci□□□ przedborski i dobudowaÄ□ do niego wie□ÄÄ□, a tak□że obdarowaÄ□ Przedb□rz przywilejami, a mo□e nawet i prawami miejskimi, co nie jest do ko□□ca potwierdzone, ale z kroniki Jana z Czarnkowa dowiadujemy siÄ□ □że miasto zosta□□o przez kr□la „na nowo za□□o□one”. Najstarszy znany dokument, w kt□rym monarcha nadaje miastu przywileje pochodzi z 1405 roku (data ta widnieje obecnie na herbie Przedborza), wtedy to W□□adys□□aw Jagie□□ □□o odnawia spalone przywileje Przedborza, czyli wcze□□niej otrzymane i przenosi miasto z prawa polskiego na korzystniejsze magdeburskie, wzorujÄ□c je na ChÄ□cinach.

Z ostatnim pobytem Kazimierza Wielkiego w Przedborzu wiÄ□□że siÄ□ tragiczne wydarzenie w jego □życiu, kt□re mia□□o wp□□yw tak□że na losy Polski - wypadek podczas polowania.

Fot. 1. Obraz Arkadiusza Dyrdy z Opola pt. "Upadek Kr□la Kazimierza Wielkiego", znajdujÄ□cy siÄ□ w Szkole Podstawowej w Przedborzu.

Ostatnie polowanie

Informacje o wypadku Kazimierza Wielkiego oraz o jego przebiegu znajdujemy w □□r□d□□ach □□redniowiecznych. Pierwszy napisa□□ o tym Jan z Czarnkowa, kronikarz i podkanclerzy koronny, naoczny □□wiadek tamtych wydarze□□, kt□ry tak relacjonuje kr□lewskie polowanie w swojej kronice: Roku Pa□□skiego 1370, dnia □smego miesiÄ□ca wrze□□nia, kt□ry by□□ dniem Narodzenia Naj□□wiÄ□tszej Maryi Panny, (…) kr□l Kazimierz bawi□□ na dworze Przedb□rz, (…) chcia□□, jak to by□□o w jego zwyczaju, i□□Ä□ na □□owy na jelenie. Gdy ju□ w□z jego kr□lewski by□□ przygotowany i kr□l chcia□□ wsiadaÄ□ do niego, niekt□rzy z wiernych radzili mu, aby w ten dzie□□ jechania na □□owy zaniecha□□. ZgadzajÄ□c siÄ□ na to kr□l zamierza□□ ju□ by□□ pozostaÄ□, atoli kt□ry□□ niecnota podszepnÄ□□□ mu parÄ□ s□□□w o jakiej□□ - jak podobniej do prawdy sÄ□dzÄ□ – zabawie, wskutek czego kr□l, nie zwa□ÄajÄ□c na rozsÄ□dnÄ□ radÄ□, wsiad□□ na w□z i po□□pieszy□□ do lasu na □□owy. Tam, nazajutrz, goniÄ□c jelenia, gdy siÄ□ ko□□ pod nim

przewr□ci□□, spad□□ z niego i otrzyma□□ niema□□Ä□ ranÄ□ w lewÄ□ gole□□.

Jan D□□ugosz sto lat p□ł□□niej tak□że opisuje to wydarzenie, lecz nieco je ubarwia. Nie wiemy, czy tylko opiera□□ siÄ□ na relacji Jana z Czarnkowa i sam jÄ□ uzupe□□ni□□, czy mo□że szczeg□ł□□y pozna□□ z opowiada□□ os□b, kt□re zna□□y □□wiadk□w tamtych wydarze□□. D□□ugosz tak opisuje kr□lewskie □□owy: (…) kr□l Polski Kazimierz (…) wybra□□ siÄ□ wraz z ca□□ym dworem do Wielkiej Polski. Tam przepÄ□dziwszy wiosnÄ□ i lato postanowi□□ przez jesie□□ zimÄ□ zabawiÄ□ siÄ□ □□owami w Sandomierskiem i na Rusi. I ju□ż by□□ zjecha□□ do miasteczka Przedborza, gdzie mia□□ zamek kr□lewski wspania□□e przez siebie zmurowany, i gdzie obchodziÄ□ wypad□□o □□wiÄ□to Narodzenia N. Panny Maryi; ali□□ci niespodzianie zaskoczy□□a go ciÄ□□ka s□□abo□□Ä□ i przygoda. Kiedy bowiem wybiera□□ siÄ□ do lasu na jelenie w dniu tak □□wiÄ□tym i uroczystym, i ju□ż siadaÄ□ mia□□ do przygotowanego w tym celu pojazdu nie kt□rzy mÄ□□owie pobo□źni i bogobojni odradzali mu: „aby w dniu po□□wiÄ□conym czci Przenajchwalebniejszej Panny para□□ siÄ□ zabawÄ□ my□□liwskÄ□, zw□□aszcza i□ż mia□□ dosyÄ□ innych dni, w kt□rych wolno mu by□□o u□żyÄ□ swej upodobanej rozrywki, tak wielkiej za□□ uroczysto□□ci nie godzi□□o siÄ□ ladajakÄ□ sprawÄ□ zniewa□żaÄ□.” Kr□l uznawszy, □że ich rada by□□a s□□uszna i zbawienna, ju□ż by□□ umy□□li□□ □□ow□w zaniechaÄ□; innych atoli dworzan podmowami zachÄ□cony, zmieniwszy swe postanowienie, siad□□ w kolebkÄ□ i pojecha□□ do lasu. A gdy nazajutrz polujÄ□c w tym□że lesie zbyt rÄ□czo pogoni□□ za jeleniem, w kniei zaros□□ej i □□Ä□kowatej, wierzchowiec na kt□rym siedzia□□, pad□□ pod nim w najwiÄ□kszym pÄ□dzie, a, kr□l, oty□□y i ju□ż w latach podesz□□y, w tym upadku tak siÄ□ st□□uk□□ mocno, □że ledwo go w poje□□dzie gdzie□□ w najbli□ższej wsi wyszukanym odwieziono.

Po wypadku kr□l m□g□□ zostaÄ□ przewieziony do zamku w Przedborzu, skÄ□d wyruszy□□ na □□owy, ale o tym kroniki nie wspominajÄ□, a je□□li tak by□□o, to spÄ□dzi□□ tam zaledwie kilka dni, bo ju□ż 16 wrze□□nia by□□ w Radoszycach, oddalonych od Przedborza o ok. 30 km. Nieca□□e dwa miesiÄ□ce p□ł□□niej kr□l umiera w Krakowie, w wieku 60 lat.

Utar□□ siÄ□ poglÄ□d, □że kr□l polujÄ□c spad□□ z konia, pot□□uk□□ siÄ□ i stÄ□d wywiÄ□za□□a siÄ□ choroba, kt□ra doprowadzi□□a do jego □□mierci, jednak upadek by□□ tylko zbiegiem okoliczno□□ci. Po wypadku u kr□la faktycznie wystÄ□pi□□a gorÄ□czka, ale bardzo szybko minÄ□□□a, a ostatecznÄ□ przyczynÄ□ □□mierci by□□y prawdopodobnie powik□□ania po krupowym zapaleniu p□□uc, na kt□re kr□l zapad□□ w drodze do Krakowa i niestosowanie siÄ□ do zalece□□ lekarzy. Jednak mo□żna powiedzieÄ□, □że wypadek by□□ poczÄ□tkiem biegu zdarze□□, kt□re doprowadzi□□y do □□mierci monarchy. W 1869 roku podczas remontu sarkofagu Kazimierza Wielkiego w katedrze wawelskiej zbadano jego szczÄ□tki. W protokole czytamy m. in., □że na lewej ko□□ci goleniowej znaleziono wyra□□ne □□lady z□□amania, co potwierdzi□□o historiÄ□ o wypadku na polowaniu. Noga ju□ż siÄ□ nie zros□□a.

Gdzie dok□□adnie wydarzy□□ siÄ□ wypadek?

Co do samego wypadku wiemy, □że na pewno siÄ□ wydarzy□□, ale nie znamy jego dok□□adnej lokalizacji. Zapisy kronikarskie nie dostarczajÄ□ nam □żadnej informacji na ten temat. Wiadomo jedynie, □że by□□o to gdzie□□ w lasach, rozciÄ□gajÄ□cych siÄ□ wok□□ Przedborza, ale niekoniecznie blisko samego miasta, bo kr□l wyruszy□□ na polowanie jednego dnia, a wypadek mia□□ miejsce nazajutrz. By□□ to z pewno□□ciÄ□ rozleg□□y las, wiÄ□c trudno te□ż by□□o okre□□liÄ□ to dok□□adnie. Dopiero w Staro□żytnej Polsce pod wzglÄ□dem historycznym, jeograficznym i statystycznym Micha□□a Bali□□skiego i Tymoteusza Lipi□□skiego z 1844 roku po raz pierwszy pojawia siÄ□ nazwa miejscowo□□ci, niedaleko kt□rej kr□l mia□□ spa□□Ä□ z konia podczas polowania. Pod has□□em □□ele□□nica nad CzarnÄ□ czytamy, □że wie□□ le□ży „o dwie mile od Przedborza, po□□r□d ogromnych las□w, w kt□rych Kazimierz W. czÄ□sto polowaniem siÄ□ zabawia□□”. Dalej autorzy piszÄ□, □że „w blisko□□ci tej wsi, odniesiony szwank na □□owach d. 9 wrze□□nia 1370 r., pozbawi□□ monarchÄ□ we 2 miesiÄ□ce potem □życia. (…) Podanie niesie, □że na uwiecznienie tego zdarzenia, wystawiono na tem□że miejscu drewnianÄ□ kaplicÄ□”. InformacjÄ□ tÄ□ powt□rzy□□ w 1880 roku S□□ownik geograficzny Kr□lestwa Polskiego i innych kraj□w s□□owia□□skich, dodajÄ□c, □że z czasem przy tej kaplicy urzÄ□dzono parafiÄ□. Trudno stwierdziÄ□ na czym oparto tÄ□ informacjÄ□, skoro przez piÄ□Ä□ wiek□w nikt o tym nie wspomnia□□. ByÄ□ mo□że autorzy Staro□żytnej Polski dowiedzieli siÄ□ o tym od mieszka□□c□w □□ele□□nicy? Takie wydarzenie, jak wypadek kr□la, kt□ry przez wieki uwa□żany by□□ za przyczynÄ□ jego □□mierci, z pewno□□ciÄ□ by□□ tak wa□żnym wydarzeniem dla okolicznych mieszka□□c□w, □że wie□□Ä□ o nim mog□□a byÄ□ przekazywany przez pokolenia, jak r□wnie□ż informacja o genezie ko□□cio□□a (bÄ□d□□kaplicy), kt□ry tam mia□□ stanÄ□Ä□ po wypadku.

□ele□□nica le□y dzi□□ na terenie gm. Przedb□rz. Do XVI w. wie□□ nazywa□□a siÄ□ □ele□azne Nogi i istnia□□a ju□ z za□as□w Kazimierza Wielkiego. Po□□wiadcza to dokument z 10 marca 1359 roku, wystawiony w Krakowie, w kt□rym kr□l Kazimierz Wielki dokonuje wymiany wsi kr□lewskiej Piekary na □ele□azne Nogi, bÄ□dÄ□ce w□wczas w□□asno□□ciÄ□ zakonu norbertan□w z Witowa. Zakon zyska□□ Piekary le□ÄÄ□ce blisko innych posiad□□o□□ci klasztoru, a kr□lewszczyzna przedborska powiÄ□kszy□□a siÄ□ o □ele□azne Nogi i nale□ÄÄ□ce do wsi lasy. Ko□□cio□□a prawdopodobnie wie□□ wtedy jeszcze nie posiada□□a.

Ryc. 1. Dokument potwierdzajÄ□cy wymianÄ□ wsi kr□lewskiej Piekary na wie□□ □ele□azne Nogi dnia 10 marca 1359 roku. AGAD, Zb. dok. perg. nr 2130 (skan z: Portal Archiw□w Polskich http://archiwa.polska.pl).

Nazwa mog□□a oznaczaÄ□ las o □elaznych, czyli twardych ga□□Ä□ziach, wyraz „noga” u□ywany by□□ w znaczeniu odnogi, a odnoga by□□a synonimem ga□□Ä□zi. Takie nazwy nadawano lasom prawdopodobnie ze wzglÄ□du na ich poszycie ze zwartymi zaro□□lami o twardych ga□□Ä□ziach. ZastÄ□pienie nazwy □ele□azne Nogi □ele□□nicÄ□ mog□□o mieÄ□ zwiÄ□zek z □elazem, kt□re w tej miejscowo□□ci wydobywano i przerabiano. Na poczÄ□tku XVI w. w lesie w pobli□u ko□□cio□□a za□□o□ono ku□□nicÄ□ □elaznÄ□, a z czasem wytworzy□□a siÄ□ ma□□a wioska, nale□ÄÄ□ca do starostwa przedborskiego. Z informacji pochodzÄ□cej z 1511 roku dowiadujemy siÄ□, □e kopalnia □elaza we wsi □ele□azne Nogi zosta□□a oddana Andrzejowi z Chocimowa, cze□□nikowi sieradzkiemu, wraz ze swobodnym wyrÄ□bem w lasach kr□lewskich za op□□atÄ□ 8 grzywien rocznie oraz dostawÄ□ dla dworu w Przedborzu o□□miu woz□w rudy □elaznej.

Pierwsza wzmianka o ko□□ciele □□w. Miko□□aja w □ele□aznych Nogach pochodzi z 1458 roku, wtedy ko□□ci□□□ otrzyma□□ od Kazimierza Jagiello□□czyka nadanie myta mostowego na rzece Pilczycy, czyli Czarnej. W 1617 roku drewniany ko□□ci□□□ spali□□ siÄ□, a na jego miejscu wybudowano nowy, tak□e drewniany, kryty gontem, niewielki, o d□□ugo□□ci 24 □□okci i szeroko□□ci 18 □□okci, kt□ry w 1868 roku r□wnie□ sp□□onÄ□□□. Obecny murowany ko□□ci□□□ wzniesiony zosta□□ w latach 1869-1870 przez architekta Wojciecha Bobi□□skiego. Nad wej□□ciem g□□□wnym widnieje □□aci□□ski napis: ECCL PAROCH. ZELEZNICA AEDIF. ANNO DOMINI 1370 REAEDIF. 1617 - 1870, czyli KO□Ś CI□□□ PARAFIALNY □ELEZNICA WYBUDOWANY W 1370 R., PRZEBUDOWANY 1617 – 1870.

Fot. 2. Ko□□ci□□□ parafialny pw. □ś w. Miko□□aja w □ele□□nicy, wyglÄ□d obecny.

Fot. 3. Napis nad wej□□ciem do ko□□cio□□a w □ele□□nicy: ko□□ci□□□ parafialny □ele□□nica wybudowany w 1370 r., przebudowany 1617-1870.

W Liber beneficiorum archidyecezyi gnie□□nie□□skiej, spisanym w l. 1511-1523 z inicjatywy arcybiskupa gnie□□nie□□skiego Jana □□askiego, czytamy: „Ko□□ci□□□ parafialny w lesie, zwanym „□ele□azne Nogi”, na brzegu rzeki Czarnej, przy kt□rym mieszka sam pleban i gdzie obecnie urzÄ□dza siÄ□ ku□□nica, pod wezwaniem □□w. Miko□□aja, patronatu kr□lewskiego”. Nawet sam tytu□□ opisu ZELASNENOGY, INTER NEMORA (□ELAZNE NOGI, POMIÄ□DZY LASAMI) ju□ m□wi, □e ko□□ci□□□ sta□□ poza wsiÄ□, w lesie, co mo□e mia□□o podkre□□liÄ□ jego nietypowe po□□o□enie. Do parafii □ele□azne Nogi nale□a□□y dwie wsie: Stara Wie□□ i Wola. Ta pierwsza mog□□a byÄ□ pierwotnym osiedlem □ele□azne Nogi, kt□re po za□□o□eniu Woli sta□□o siÄ□ WsiÄ□ StarÄ□. W dokumencie zamiany z 1359 roku Wola nie zosta□□a wymieniona, a wiÄ□c musia□□a powstaÄ□ p□□□niej. Potem, gdy osada rozwinÄ□□□a siÄ□ przy ko□□ciele i ku□□nicy, Wola zniknÄ□□□a i obecnie nie istnieje. Stara Wie□□ w rejestrze taksacji dochod□w z d□br powiatu chÄ□ci□□skiego w latach 1527-1530 wymieniana jest jeszcze jako po□□Ä□czona z osadÄ□ ko□□cielnÄ□ pod wsp□lnÄ□ nazwÄ□

□□elazne Nogi. □□aski w Liber beneficiorum… nie wspomina nic o wypadku kr□ła ani nie przekazuje nam □żadnej informacji o genezie ko□□cio□□a w □□elaznych Nogach.

Problem ustalenia miejsca wypadku Kazimierza Wielkiego podjÄ□□□ w 1986 roku Henryk Rutkowski. W swoim artykule „Pomnik wypadku Kazimierza Wielkiego” opublikowanym w Rocznikach Humanistycznych twierdzi m. in., □że nietypowe po□□o□żenie ko□□cio□□a w lesie poza wsiÄ□ mo□że byÄ□ potwierdzeniem tego, □że pierwszy ko□□ci□□□ (kaplica) m□g□□ faktycznie stanÄ□Ä□ w miejscu wypadku Kazimierza Wielkiego. Rutkowski zwraca te□ż uwagÄ□ na patrona ko□□cio□□a. Co prawda □□w. Miko□□aj w □□redniowieczu by□□ bardzo popularnym patronem ko□□cio□□□w, ale by□□ te□ż m. in. jednym z tych patron□w, kt□ry przychodzi z pomocÄ□ potrzebujÄ□cemu i ratuje go w nieszczÄ□□□ciu. Je□żeli ko□□ci□□□ faktycznie ufundowa□□ Kazimierz Wielki w miejscu swojego wypadku, to m□g□□ on powstaÄ□ ju□ż po jego □□mierci, ale kr□l sam m□g□□ wydaÄ□ polecenie wybudowania i uposa□żenia ko□□cio□□a zaraz po wypadku, a powodem takiej decyzji mog□□o byÄ□ podziÄ□kowanie za ocalenie □życia, albo zado□□Ä□uczynienie za polowanie w □□wiÄ□to (by□□a to tak□że niedziela). Mo□żemy tutaj snuÄ□ wiele hipotez i domys□□□w. Nie zachowa□□y siÄ□ □żadne dokumenty dotyczÄ□ce powstania parafii i wcze□□niejszych ko□□cio□□□w, sama lokalizacja ko□□cio□□a w□□r□d las□w, jak i jego patron, ani niczym nie poparta XIX-wieczna informacja tak naprawdÄ□ niczego nie dowodzÄ□. Tego gdzie wypadek kr□la siÄ□ wydarzy□□ nie wiemy i zapewne nigdy siÄ□ nie dowiemy, a wiÄ□c □□ele□□micÄ□ jako miejsce wypadku Kazimierza Wielkiego mo□żna traktowaÄ□ raczej umownie i jako tradycjÄ□ lokalnÄ□.

TrochÄ□ legendy

Na temat wypadku Kazimierza Wielkiego powsta□□o te□ż wiele legend, dwie z nich przytacza Micha□□ Rawita-Witanowski w swoich pamiÄ□tnikach z pobytu w tych stronach na pocz. XX w.

Pierwsza m□wi, □że gdy kr□l Kazimierz Wielki spad□□ z konia podczas polowania i nogÄ□ z□□ama□□, nikogo nie by□□o przy nim, bo strzelcy rozproszyli siÄ□ w puszczy i le□ża□□ bez □żadnej pomocy. Przyby□□ mu na ratunek □□w. Miko□□aj, kt□ry opatrzy□□ kr□la i pom□g□□ mu znowu dosiÄ□□□Ä□ konia i przeprowadzi□□ przez bezdro□ża do grona os□b, kt□re z nim polowa□□y. A na tym miejscu gdzie siÄ□ to sta□□o, na wiecznÄ□ pamiÄ□tkÄ□, postawiono z drzewa modrzewiowego ko□□ci□□□ek, a na nim umieszczono obraz □□w. Miko□□aja i pod jego imieniem po□□wiÄ□cono nowÄ□ kaplicÄ□. OdtÄ□d te□ż z ca□□ej z ca□□ej okolicy tutejszej □□w. Miko□□aj jest czczony przez lud wie□□niaczy, jako osobliwy patron okolicy i w doroczne jego □□wiÄ□to w pobliskich parafiach.

DrugÄ□ legendÄ□ Rawita-Witanowski mia□□ us□□yszeÄ□ od pewnego starca z □□ele□□micy. Opowiada□□ on, □że gdy Kr□l Kazimierz podczas polowania przeje□żd□a□□ przez most, ko□□ z□□ama□□ nogÄ□ a kr□l spad□□. Przy drodze mieszka□□ kowal, kt□ry koniowi nogÄ□ naprawi□□. Za to kr□l dziÄ□kujÄ□c Panu Bogu na wzg□rku postawi□□ ko□□ci□□□, kowala obdarowa□□ ziemiÄ□, a na pamiÄ□tkÄ□ podarowa□□ mu zrobionÄ□ z □żelaza nogÄ□ – dlatego dawniej miejsce to nazywali „□□elazne Nogi”.

Powsta□□e wok□□□ wypadku legendy sÄ□ ju□ż dzie□□em ludzkiej wyobra□□ni i przekaz□w, jednak □□Ä□czy je sam fakt wypadku w tamtych stronach, a jak wiemy w ka□żdej legendzie jest ziarno prawdy, wiÄ□c i tutaj nie mo□że byÄ□ inaczej.* * *

Dzi□□, opr□cz ko□□cio□□a, czyli wed□□ug tradycji w□□a□□ciwego pomnika majÄ□cego upamiÄ□tniaÄ□ nieszczÄ□□□liwy wypadek kr□la Kazimierza Wielkiego, w □□ele□□micy znajduje siÄ□ tak□że zwie□□czony koronÄ□ obelisk z piaskowca z napisem „Kazimierz Wielki †1370”, wybudowany w 1997 roku z inicjatywy dyrekcji Przedborskiego Parku Krajobrazowego. Natomiast w okolicznych lasach, na G□rze Koz□□owej, przy Szlaku Kr□lewskich □□ow□w, w 2006 roku wystawiono drewnianÄ□ kapliczkÄ□ s□□upowÄ□ z rze□□bÄ□ □□w. Huberta (patrona my□□liwych i le□□nik□w) z wypisanymi od frontu datami „1370” i „2006”.

Fot. 4. Obelisk w □□ele□□micy upamiÄ□tniajÄ□cy wypadek Kazimierza Wielkiego, z prawej widoczny ko□□ci□□□.
Fot. 5. Kapliczka □□w. Huberta na G□rze Koz□□owej. Tekst i fot. Pawe□□ Grabalski

Bibliografia:

1) Henryk Rutkowski, „Pomnik wypadku Kazimierza Wielkiego”, [w:] Roczniki Humanistyczne, t. 31, 1986, z. 2.
2) Jan Wi□□niewski, ks., „Dekanat konecki”, (reprint), Kielce 2000.
3) Micha□□ Rawita Witanowski, „Dawny powiat chÄ□ci□□ski z ilustracjami prof. Jana Olszewskiego”, opr. D. Kalina, Kielce 2000.
4) Zygmunt Wnuk (red.), „Przedborski Park Krajobrazowy. 20 lat istnienia PPK (1988-2008)”, Rzesz□w 2008.
5) S□□ownik geograficzny Kr□lestwa Polskiego i innych kraj□w s□□owia□□skich, Tom IX (Po□□aj□□cie – Ruksze), 1888.
6) Staro□ytna Polska pod wzglÄ□dem historycznym, jeograficznym i statystycznym opisana przez Micha□□a Bali□□skiego i Tymoteusza Lipi□□skiego. T.2, 1885.
7) Jana □□askiego arcybiskupa gnie□□nie□□skiego, prymasa, legata urodzonego Liber beneficiorum archidyecezyi gnie□□nie□□skiej, T. 1, Gniezno, 1880.
8) Kronika Jana z Czarnkowa, t□□. J□zef □□erbi□□ □□o, Krak□w 2009.
9) Jana D□□ugosza Roczniki, czyli Kronika s□□awnego Kr□lestwa Polskiego, ks. 9, Warszawa 1975.
10) R. Grodecki, „Zgon Kazimierza Wielkiego (1370)”, [w:] „Mediaevalia w 50 rocznicÄ□ pracy naukowej Jana DÄ□browskiego”, Warszawa 1960.
11) A. GÄ□siorowski, „Itinerarium kr□la Kazimierza Wielkiego. Materia□□y 1333-1370”, [w:] „Roczniki Historyczne”, t. 64, 1998.